

Verslag presentatie dr. Harmen van Wijnen

- *Geloof in kleine groepen adolescenten* –
Bezinningsbijeenkomst JBR, 5 april 2017

Eerste insteek van het promotieonderzoek

Van Wijnen's oorspronkelijke onderzoeksvraag was welke methoden geschikt zijn om de kloof tussen jongeren en de kerk te overbruggen. Hij dacht toen aan de methodes van catechese en jeugdwerk van de HGJB, Youth for Christ, JOP. Deze onderzoeksopzet was gericht op het georganiseerd jeugdwerk (catechese, jeugdvereniging), denkend vanuit bestaande theoretische modellen.

Zijn promotor prof. dr. Marcel Barnard adviseerde hem die modellen los te laten en eerst zo onbevangen mogelijk de praktijk te onderzoeken. Zo volgde Van Wijnen verschillende groepen van adolescenten over verschillende jaren. Tijdens zijn onderzoek had hij verschillende eyeopeners.

Eyeopener 1

Van Wijnen bezocht een JV van een Hervormde gemeente. Na afloop van de JV-avond werd hij door een vriendengroep gevraagd om mee te gaan naar een zolder bij iemand thuis. Hij zag dat deze vriendengroep lol had (moppentappen) en serieuze geloofszaken besprak. Het viel hem op dat deze vriendengroep zich anders, 'natuurlijker' gedroeg op de zolderkamer dan tijdens de JV-avond, waar de jongeren in een stramien (het voorbedachte programma) zaten. Dat bracht hem tot de stelling dat de spontane groep vooraf gaat aan het georganiseerd jeugdwerk.

Hoe kom je deze spontane groepen op het spoor? Volgens Van Wijnen kan dit alleen door in verbinding te staan met jongeren en de *tribal leaders* van de spontane groepen te herkennen. In zijn ogen kan de jeugdambtsdrager hier een voorname rol in spelen.

Eyeopener 2

Tijdens zijn onderzoek viel het Van Wijnen op dat georganiseerde jeugdwerkgroepen vaker negatiever over de kerk praten, terwijl spontane groepen vaker positiever over de kerk spreken. Dit heeft te maken met de natuurlijke verbondenheid tussen jongeren in een spontane groep. Er is sprake van wederzijdse affectie en deze groep zoekt naar zingeving. Als voorbeeld noemde Van Wijnen het voorval op een parkeerplaats langs de snelweg in Duitsland, een tussenstop op weg naar het vakantieadres. Terwijl uit Nederland het bericht kwam dat een vriend met ernstige verwondingen in het ziekenhuis lag, zochten de jongeren in de vriendengroep steun bij elkaar op die parkeerplaats. Er ontstond een enorme saamhorigheid en de vriendengroep – bestaande uit gelovige en niet-gelovige jongeren – vroegen aan Van Wijnen of hij voor wilde gaan in gebed. Het was op dat moment een vorm van kerk-zijn en een glimp van het heilige. Dat bracht hem tot de stelling dat er twee soorten groepen zijn: *contractual groups* (bijv. een catechesegroep door een kerk samengesteld op basis van de gegevens van de kaartenbak) en *affected tribes* (een vriendengroep op basis van natuurlijke verbondenheid).

Samen zijn als een basisgegeven

Van Wijnen vindt dat het paradigma van individualisering niet klopt. Adolescenten zijn en blijven op zoek naar andere mensen om hen heen. Zij geven betekenis aan hun leven met anderen. De sociale context van een jongere doet ertoe. Alleen is die context tegenwoordig niet meer voorgekookt (georganiseerd) zoals vroeger.

Daarom stelt Van Wijnen een perspectiefwisseling in het kerkelijk jeugdwerk voor. D.w.z. kijk niet eerst met een theologische en/of ecclesiologische bril naar een groep jongeren, want dan mis je relevante praktijkinformatie: wat er sociologisch gebeurt in groepen. Maar kijk eerst zo onbevangen mogelijk naar groepsdynamica en naar de werking van Gods Geest in een groep jongeren en probeer die waarnemingen vervolgens theologisch en systematisch te duiden.

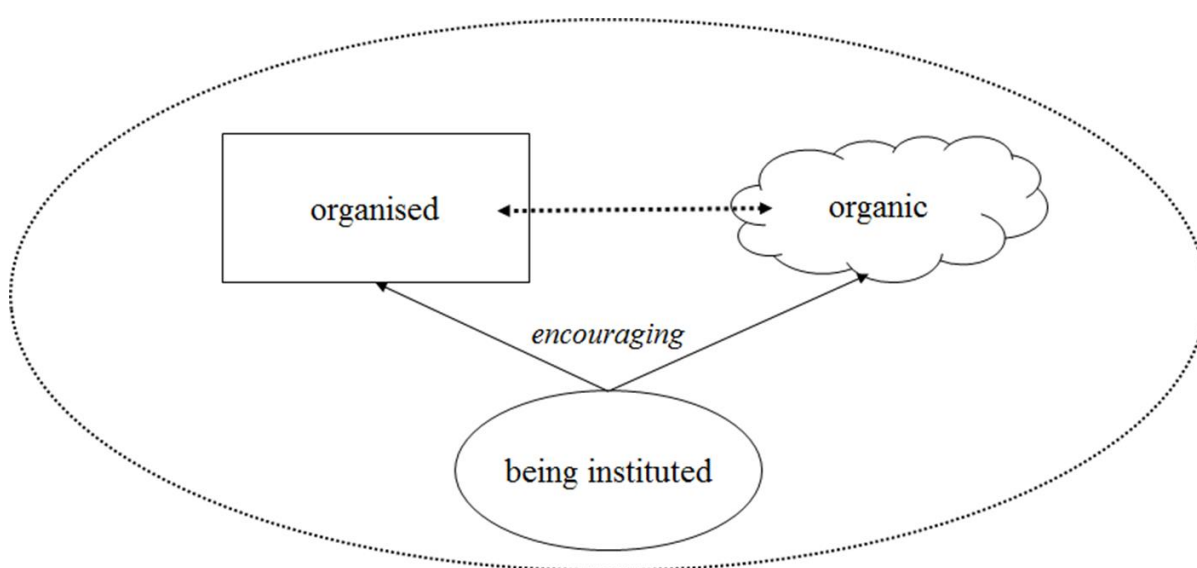
Drie organisatievormen

Volgens Van Wijnen zijn er drie organisatievormen:

1. *Institutional*: kerk – zondagse eredienst, doop, avondmaal;
2. *Organizational*: georganiseerde kerkactiviteiten – programma's, PR & communicatie;
3. *Organic*: spontane vriendengroepen.

Hij stelt dat de huidige crisis van het instituut kerk (vorm 1) niet opgelost wordt door organisatieveranderingen of product development (vorm 2). Als voorbeeld noemde hij dat het landelijk dienstencentrum PKN in het verleden een afdeling productontwikkeling had, waarin met behulp van marketing- en managementtechnieken uit het bedrijfsleven gepoogd is om het instituut kerk aantrekkelijk te maken. Achteraf gezien was dit gedoemd te mislukken.

Daarom stelt Van Wijnen voor dat het instituut kerk (de heilige gestalte van de kerk) de georganiseerde vorm (activiteiten, catechese, jeugdwerk) én de organische vorm (spontane vriendengroepen) moet bemoedigen. Het gaat om 'én'. In zijn optiek dienen de predikant en de (jeugd)ambtsdrager als vertegenwoordigers van het instituut zowel de georganiseerde activiteiten als de spontane groepen te erkennen, bemoedigen en ondersteunen.

Eindconclusie

Van Wijnen vindt dat de traditionele kerk met name gericht is op *membership*. D.w.z. het wil ervoor zorgen dat elk individueel kind gedoopt word en uiteindelijk belijdend lid wordt. Op basis van zijn onderzoek concludeert hij dat deze zienswijze maar een deel van de werkelijkheid is. Hij adviseert dat de kerk zich ook gaat richten op gemeente-zijn en gemeenschapsvorming op het niveau van affectie en (geloofs)thema's, genaamd *bonding*. En hij raadt aan dat de kerk elk gemeentelid toerust op haar missie / taak in het dagelijks leven, tot een *person with a mission*. Denk aan christen-zijn op het werk, de sportvereniging etc. En hij beveelt aan dat de kerk *faith tribes* (de eerder genoemde spontane groepen) in het dagelijks leven op het spoor komt en bemoedigt.

	"Traditional Church"	"Everyday Life"
Individual	Membership (legal;doctrinal)	Person with a Mission
Communal	Bonding (affective;thematic)	Faith-tribe

N.B. Zie verder de PowerPointpresentatie FaithinSmallGroups van dr. Harmen van Wijnen